

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 4

«15» 03 2019 р.

Заступник голови

Приймальної комісії

Ю.О. Каганов

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

на основі здобутого освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня освіти
та
для осіб, які не менше одного року здобувають освітній ступінь бакалавра

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: 205 Лісове господарство

Освітня програма: Мисливське господарство

Запоріжжя – 2019 рік

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Мета фахового вступного випробування з «Мисливського господарства» – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, які вступають на основі освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальності 205 Лісове господарство, освітньої програми Мисливське господарство в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

2. Форма фахового вступного випробування.

Випробування проходить у кілька етапів:

- на початку засідання голова фахової комісії розпечатує пакет з варіантами білетів, що виносяться на співбесіду;
- студенти беруть білет і письмово готуються впродовж 60 хвилин;
- обговорення членами фахової комісії відповідей студентів і голосування щодо оцінки;
- оголошення оцінки студентам.

3. Білети: структура білету.

Білет фахового вступного випробування містить два теоретичні питання та чотири тестові завдання.

4. Вимоги до відповіді вступника.

Студенти повинні мати базові знання основ екології, біології мисливських тварин, принципів структурної організації біогеоценозів, моніторингу та оцінки стану природних комплексів; охорони, відтворення та сталого використання мисливських ресурсів; функціонування та розвитку мисливського господарства, а також виявляти навички та уміння з організації та проведення полювання, з організації та здійснення контролю за використанням мисливських угідь.

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем бакалавра:

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, вдало наводить приклади.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-149 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь неповна, неглибока, містить неточності, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті.

III. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Екологія тварин

Екологія як наука. Екологія тварин. Предмет і завдання екології тварин. Об'єкти вивчення екології тварин. Методи досліджень екології тварин. Екологічні елементи та фактори. Класифікація екологічних факторів. Абіотичні, біотичні та антропогенні фактори. Закон мінімуму та максимуму. Закон екологічного оптимуму. Лімітуючі фактори. Межа толерантності. Закон толерантності. Екотипи. Кліматичні фактори середовища. Фотоперіодична реакція та адаптація. Правило Бергмана щодо закономірностей зміни розмірів тварин, які пов'язані зі зміною температури середовища. Правило Аллена щодо закономірностей зміни площі поверхні тіла тварин, які пов'язані зі зміною клімату. Едафічні та орографічні фактори середовища. Правило попередження Альохіна. Гідрофічні фактори середовища. Правило Глюгера щодо закономірностей забарвлення тварин, які пов'язані із гідрофічними факторами середовища. Вода як фактор існування тварин. Сніговий покрив як екологічний фактор. Критична глибина снігового покриву. Вагове навантаження слід. Пряме переслідування тварин. Антропогенне перетворення ландшафтів.

Біологія мисливських тварин

Особливості біології представників мисливської теріофауни.

Загальна характеристика та біологічні особливості класу Ссавців.

Загальна характеристика, особливості біології та екології ряду Комахоїдні, родини Кротові: кріт звичайний.

Загальна характеристика, особливості біології та екології Хижаки: родина Вовки (вовк, лисиця звичайна, собака єнотоподібний); родина Ведмежі (бурий ведмідь); родина Кунячі (лісова та кам'яна куниця, ласка, горностаї, європейська та американська норки, степовий та лісовий тхори, борсук, видра); родина Котячі (рись, лісовий кіт).

Загальна характеристика, особливості біології та екології ряду Гризуни: родина Білячі (білка звичайна, бабака); родина Бобри азіатський та канадський бобри); родина Хом'якоподібні (ондатра); родина Вовчкові (лісовий, сирій та горішковий вовчки).

Загальна характеристика та особливості біології ряду Зайцеподібні, родини Зайці (заєць-русак та заєць-біляк).

Загальна характеристика, особливості біології та екології ряду Парнопалі. Загальна характеристика, особливості біології та екології підряду нежуйні: родина Свині дикі (дикий кабан). Загальна характеристика, особливості біології та екології підряду жуйні: родина Олені (лось європейський, європейська та сибірська козулі, благородний та плямистий олені); родина Порожнисторогі (зубр).

Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення представників мисливської теріофауни.

Особливості біології представників мисливської орнітофауни

Загальна характеристика та біологічні особливості класу Птахів.

Загальна характеристика, особливості біології та екології рядів Гусеподібні, Пірникозоподібні, Куроподібні, Голубоподібні, Журавлеподібні, Сивкоподібні.

Особливості біології та екології представників родини Качкові (лебідь-кликун, лебідь-шипун, гуска сіра, гуменник, гуска білолоба, казарки червоногола, чорна, білощока та канадська, крижень, чирянки малий та великий, шилохвість, широконоска,

попелюх, чеорня чубата, синька. Особливості біології та екології представників родини Пернікозові: пірникози велика, сірощока, червоношия, чорношия та мала.

Особливості біології та екології представників родини Тетерукові (тетерук, глушць, орябок); родини Фазанові (кеклик, куріпка сіра, перепілка, фазан); родини Голубові (припутень, голуба-синяка, голуб сизий), горлиця звичайна та садова). Особливості біології та екології представників родини Пастушкові; родини Дрохвові (дрохва, хохітва, джек); родини Лежневі; родини Куликосорокові (кулик-сорока); родини Сивкові; родини Чоботарові (кулик-довгоніг, чоботар); родини Бранцеві.

Біоценотичне, мисливсько-господарське та практичне значення представників мисливської орнітофауни.

Основи мисливствознавства

Мисливствознавство як наука. Предмет, завдання та методи досліджень мисливствознавства. Термінологія мисливствознавства. Структура мисливствознавства: організаційно-економічні, біологічно-екологічні та технологічні напрями. Зв'язки мисливствознавства з фундаментальними і прикладними науками, зокрема з галузевими науками про природокористування. Сучасний стан розвитку мисливствознавства в Україні та в світі.

Організаційно-правові основи ведення мисливського господарства. Законодавчі та нормативні акти, що регламентують мисливське господарство та полювання в Україні. Державний мисливський фонд України. Державний контроль у галузі мисливського господарства. Умови організації та здійснення полювання. Порядок організації обліку мисливських ресурсів, ведення кадастру і моніторингу. Класифікація методів обліку. Біологічні, математичні та географічні основи обліку мисливських тварин. Визначення щільності мисливських тварин. Мисливство як фактор регулювання складу популяцій мисливських тварин. Методи обліку основних видів і груп мисливських звірів та птахів. Охорона, відтворення та раціональне використання мисливських ресурсів.

Мисливські угіддя. Класифікація мисливських угідь. Типологія та бонітування мисливських угідь. Інвентаризація та оцінка мисливських угідь. Ємність та продуктивність мисливських угідь. Організація території мисливського господарства. Пропускна спроможність мисливського господарства.

Полювання як об'єкт мисливствознавства. Правове регулювання застосування технологій полювання. Знаряддя лову та способи полювання. Сучасне розповсюдження та рівень застосування техніки здобування мисливських тварин. Класифікування знарядь та способів здобування мисливських тварин. Основні принципи та схема класифікації знарядь та способів здобування мисливських тварин. Поняття про техніку та технології полювання. Об'єкти полювання. Різновиди полювання: з рушницею та собаками різних порід, з рушницею без собак, з ловчими тваринами. Способи полювання: загоном, підкараулювання, вистежування, вигін зі сховища, облава та інші. Класифікація мисливської вогнепальної зброї. Характеристика вогнепальної зброї різних систем за цільовим призначенням. Основні вимоги до вогнепальної зброї залежно від умов полювання та видів мисливських тварин. Визначення калібру. Оптимальне відношення ваги рушниці до ваги стрілка. Взаємозв'язок калібру, довжини ствола та величини дульного звуження гладкоствольної рушниці. Догляд за зброєю. Набої для гладкоствольної рушниці. Основні властивості та різновиди набоїв. Особливості снарядження набоїв. Набої для нарізної рушниці: набої різних калібрів, їх характеристика (вага кулі, початкова швидкість, характер запалювання, довжина та

форма гільзи). Правила поводження з вогнепальною зброєю та техніки безпеки. Етика та культура полювання.

Основи лісознавства

Значення лісів у сучасних умовах і актуальні завдання лісівництва. Концепція розвитку лісового господарства України. Визначення лісу і його характерні риси. Особливості лісових дерев. Біогеоценоз і екосистема. Сутність лісового біоценозу і фітоценозу. Ліс як природна система на рівні біогеоценозу. Морфологія лісу. Поняття про лісостан і його компоненти. Лісівничо-таксаційні показники деревостану. Характеристика інших компонентів лісу. Загальні поняття про екологію лісу. Вплив світла на лісові насадження. Взаємовплив лісу і температури. Особливості лісового повітря. Вітер та його фізична і фізіологічна дія на ліс. Значення вологи в житті лісу та її джерела. Гідрологічна роль лісу. Водний баланс лісу. Значення ґрунту для лісу. Класифікація лісорослинних умов за багатством ґрунту. Вплив лісу на ґрунт. Біотичні фактори лісу. Ліс і фауна. Регулювання складу і чисельності лісової фауни. Формування лісостанів і етапи їх розвитку. Умови формування чистих і мішаних деревостанів. Формування простих і складних деревостанів. Вікова структура лісових насаджень. Фактори, які обумовлюють зміну порід. Типи лісо змін. Зміст і завдання лісової типології. Класифікаційні схеми типів насаджень. Тип лісорослинних умов. Тип лісу як класифікаційна одиниця. Тип деревостану. Ознаки для визначення типів лісорослинних умов і типів лісу. Типологічна характеристика лісів України: ліси Полісся, Лісостепу, Північного Байрачного та Південного Степу, Українських Карпатах.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Гайченко В.А., Царик Й.В. Екологія тварин: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Ліра-К, 2012. 232 с.
2. Ігнатенко І.А. Екологія тварин: навч. посібник. Черкаси.: ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2009. 103 с.
3. Коваль Я.В., Антоненко І.Я., Шадуро М.В. Кадастрова оцінка ресурсів мисливської фауни регіонів (методологічні та методичні аспекти). *Науковий вісник Національного аграрного університету*. Київ, 2000. Вип. 25. С. 94-107.
4. Лебедева Н.І., Домніч В.І. Конспект лекцій із спецкурсу «Біологія мисливських тварин». Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 68 с.
5. Лебедева Н.І., Петриченко В.В. Методи обліку мисливських тварин: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 62 с.
6. Малимон С.С. Основи екології: підручник. Вінниця: Нова книга, 2009. 240 с.
7. Мисливствознавство: навч. посібник / відп. ред. В.Д. Бондаренко. Київ: НМК ВО, 1993. 200 с.
8. Мисливськогосподарське законодавство України: посібник / В.Д. Бондаренко та ін. Львів: Вид-во Сполум, 2005. 336 с.
9. Мягченко О.П. Основи екології: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 312 с.
10. Олійник В.С., Вітер Р.М. Лісознавство: курс лекцій. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2011. 264 с.
11. Петриченко В.В., Лебедева Н.І., Карташова Я.М. Типологія мисливських угідь: навч. посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. 110 с.
12. Романов В.С., Козло П.Г., Падайга В.И. Охотоведение: учебник. Минск: Тесей, 2005. 448 с.
13. Хоєцький П.Б. Мисливствознавство. Львів: Сполум, 2006. 112 с.

14. Хоєцький П.Б. Практикум з мисливствознавства. Львів: Сполом, 2007. 64 с.
15. Швиденко А.Й., Остапенко Б.Ф. Лісознавство: підручник. Чернівці: Зелена Буковина, 2001. 352 с.

Додаткова література

1. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екології: підручник. Київ: Либідь, 2005. 408 с.
2. Булахов В.Л., Пахомов О.Є. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Ссавці (Mammalia). Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2006. 356 с.
3. Волошина Н.О. Загальна екологія та неоекологія: навч. посібник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 335 с.
4. Гринченко А. Полевой определитель охотника. Птицы Юга Украины. Справочник с приложениями. Симферополь: Сонат, 1998. 272 с.
5. Данилкин А.А. Биологические основы охотничьего трофейного дела. Москва: Т-во научных изданий КМК, 2010. 150 с.
6. Козлов В.М. Типология охотничьих угодий с основами охотустройства: учеб. пособие. Киров: ВятГСХА, 2012. 235 с.
7. Леонтьев Д.Ф. Охотничьи угодья: Учебное пособие. Санкт-Петербург: Лань, 2013. 224 с.
8. Охотничье дело. Охотоведение и охотничье хозяйство: учеб. пособие / под общ. ред. Е.Н. Мартынова. Санкт-Петербург: Лань, 2011. 448 с.
9. Методические рекомендации по организации учета птиц (ІВА програма). Київ, 1996. 179 с.
10. Пахомов О.Є., Кульбачко Ю.Л. Визначення складу тварин за їх слідами у виробничій та науковій практиці: навч. посібник. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2004. 52 с.
11. Рома В.В., Степова О.В. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Загальна екологія (та неоекологія)» для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Полтава: ПолтНТУ, 2014. 164 с.
12. Свириденко В.Є. Бесіди про ліс. Київ: Видавничий дім «ЕКО-інформ», 2011. 40 с.
13. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво: підручник. Київ: Арістей, 2005. – 544 с.
14. Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Птахи фауни України: польовий визначник. Київ, 2002. 416 с.
15. Хандогий А.В., Цинкевич В.А. Биология охотничьих видов животных. Минск: Вышэйшая школа, 2010. 208 с.
16. Харченко М.М. Охотоведение. Москва: изд-во Московский государственный университет леса, 2002. 372 с.
17. Шилов И.А. Экология. Москва: Высшая школа, 1998. 512 с.

Голова фахової
атестаційної комісії

М.М. Малько